

NEMATERIĀLAIS KULTŪRAS MANTOJUMS: ILGTSPĒJAS APLIS

Publisko bibliotēku tematiskās diskusijas:
Bibliotēku pakalpojumi ilgtspējīgas attīstības mērķu kontekstā

Bibliotēku darbs IAM progresa sekmēšanai: izvērtēšana un analīze

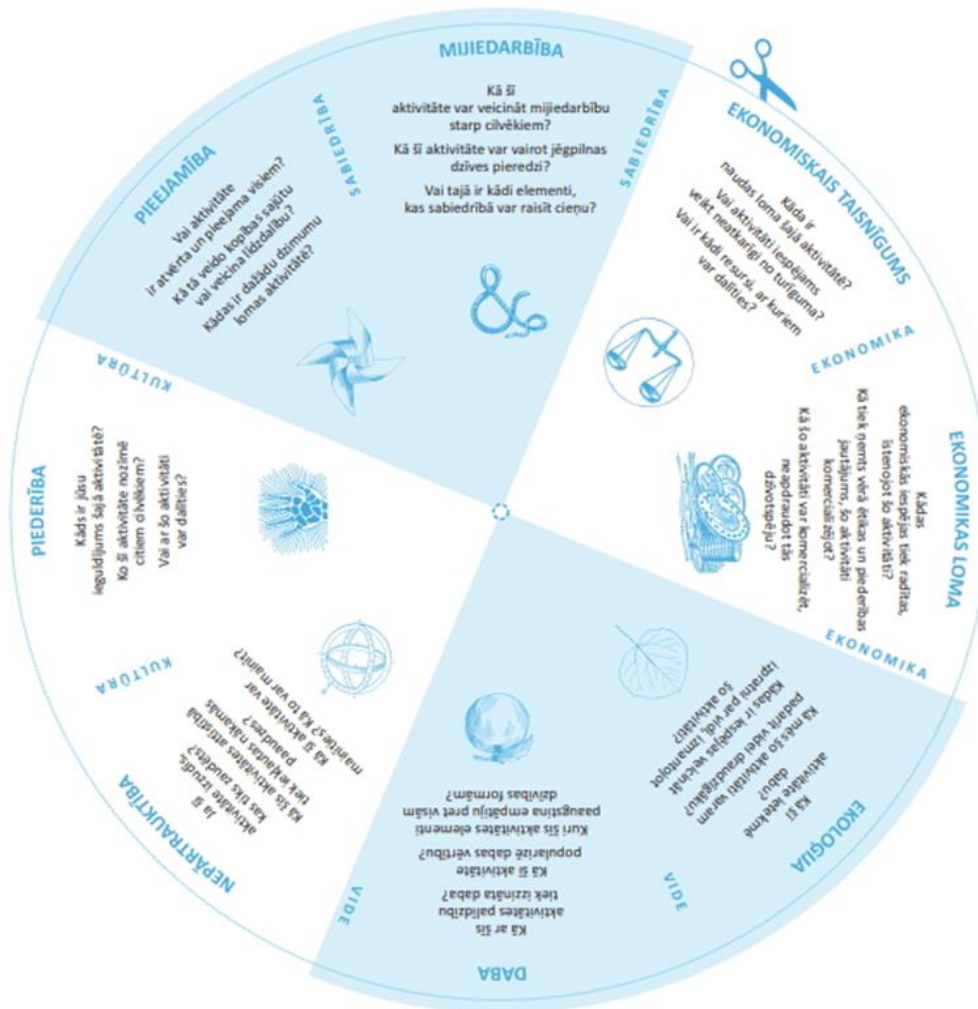
Džūlija Sniķere
Limbažu Galvenās bibliotēkas direktora vietniece

2022. gada 13. aprīlī

Nemateriālais kultūras mantojums: ilgtspējas aplis

2/2
15.03.2022

Izdrukājiet uz bieza papīra,
izgrieziet gar punktētajām līnijām un vidū ievietojiet tapu.

Nemateriālais kultūras mantojums: ilgtspējas aplis

1/2
15.03.2022

Izdrukājiet uz bieza papīra,
izgrieziet gar punktētajām līnijām un vidū ievietojiet tapu.

Šis ilgtspējas aplis ir izstrādāts kā daļa no projekta "Ziemeļu dimensijas partnerība kultūras jomā: veidojam jaunu ilgtspējīgas rīcības praksi – starpnozaru jaunrade klimata pārmaiņu laikā". Šis rīks ir arī viens no pasākumiem, īstenojot UNESCO Konvenciju par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu Somijā. Mēs ceram, ka to izmantos cilvēki visā pasaulē! Darba grupa: Leena Marsio, Katriina Siivonen, Aura Seikkula, Vesa Purokuru, Ira Vihreälehto, Antti Huntus, Hanna Lämsä, Matti Hakamäki. Vizuālie elementi: Christian Saldert, maketsJani Korhakangas. Jautājumu apla koncepcija (Jautājumu kompass): Antti Huntus & Vesa Purokuru. CC BY 4.0 Tulkojums: Latvijas Bibliotēkāju biedrība sadarbībā ar Latvijas Muzeju biedrību, Latvijas Nacionālo kultūras centru, Latvijas Kultūras akadēmiju un ar Valsts Kultūrkapitāla fonda finansiālu atbalstu

Vairāk informācijas: leena.marsio@museovirasto.fi • antti.huntus@taike.fi • tomi.aho@taike.fi

IEDVESMA

Iedvesmojoties no 2021. gada 23. un 24. septembra tiešsaistes konferencē Igaunijas, Latvijas un Lietuvas muzeju un bibliotēku darbiniekiem **“Ilgtspējīgas attīstības mērķu lokalizēšana Baltijas valstu muzejos un bibliotēkās”** demonstrētās Somijas Kultūras mantojuma aģentūras (Finnish Heritage Agency) pārstāvju prezentācijas par viņu izstrādāto nemateriālā kultūras mantojuma ilgtspējas apli, tapis šī rīka tulkojums latviešu valodā.

... BET IESĀKUMĀ

Ilgospējas aplis ir izstrādāts kā daļa no projekta “Ziemeļu dimensijas partnerība kultūras jomā: veidojam jaunu ilgtspējīgas rīcības praksi – starpnozaru jaunrade klimata pārmaiņu laikmetā”. Šis rīks ir arī viens no pasākumiem, īstenojot UNESCO Konvenciju par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu Somijā.

Darba grupa: Leena Marsio, Katriina Siivonen, Aura Seikkula, Vesa Purokuru, Ira Vihreälehto, Antti Huntus, Hanna Lämsä, Matti Hakamäki

Vizuālie elementi: Christian Saldert / Makets: Jani Korkiakangas

Jautājumu apļa koncepcija (Jautājumu kompass): Antti Huntus & Vesa Purokuru

Vairāk informācijas: leena.marsio@museovirasto.fi, antti.huntus@taike.fi, tomi.aho@taike.fi

TULKOJUMS

Ilgospējas apļa tulkojums latviešu valodā tapis pēc Latvijas Bibliotekāru biedrības (LBB) iniciatīvas sadarbībā ar Latvijas Muzeju biedrību, Latvijas Nacionālo kultūras centru, Latvijas Kultūras akadēmiju un ar Valsts Kultūrkapitāla fonda finansiālu atbalstu.

Plānots, ka ilgospējas aplis Latvijas kultūras mantojuma organizācijām būs pieejams ne tikai digitālā, bet arī iespiestā veidā.

LBB

LATVIJAS
BIBLIOTEKĀRU
BIEDRĪBA

Latvijas
Muzeju biedrība

Latvijas Nacionālais kultūras centrs

 LATVIJAS
KULTŪRAS
AKADĒMIJA

VALSTS
KULTŪRKAPITĀLA FONDS

ILGTSPĒJAS APLIS

Ilgmspējas aplis ir rīks, kas paredzēts, lai to izmantotu dažādu ilgtspējīgas attīstības dimensiju **apspriešanai** un **analīzei** saistībā ar nemateriālo kultūras mantojumu, tādējādi stiprinot pārliecību, ka kultūras mantojums var efektīvi veicināt ilgtspējīgu attīstību.

SABIEDRĪBA

EKONOMIKA

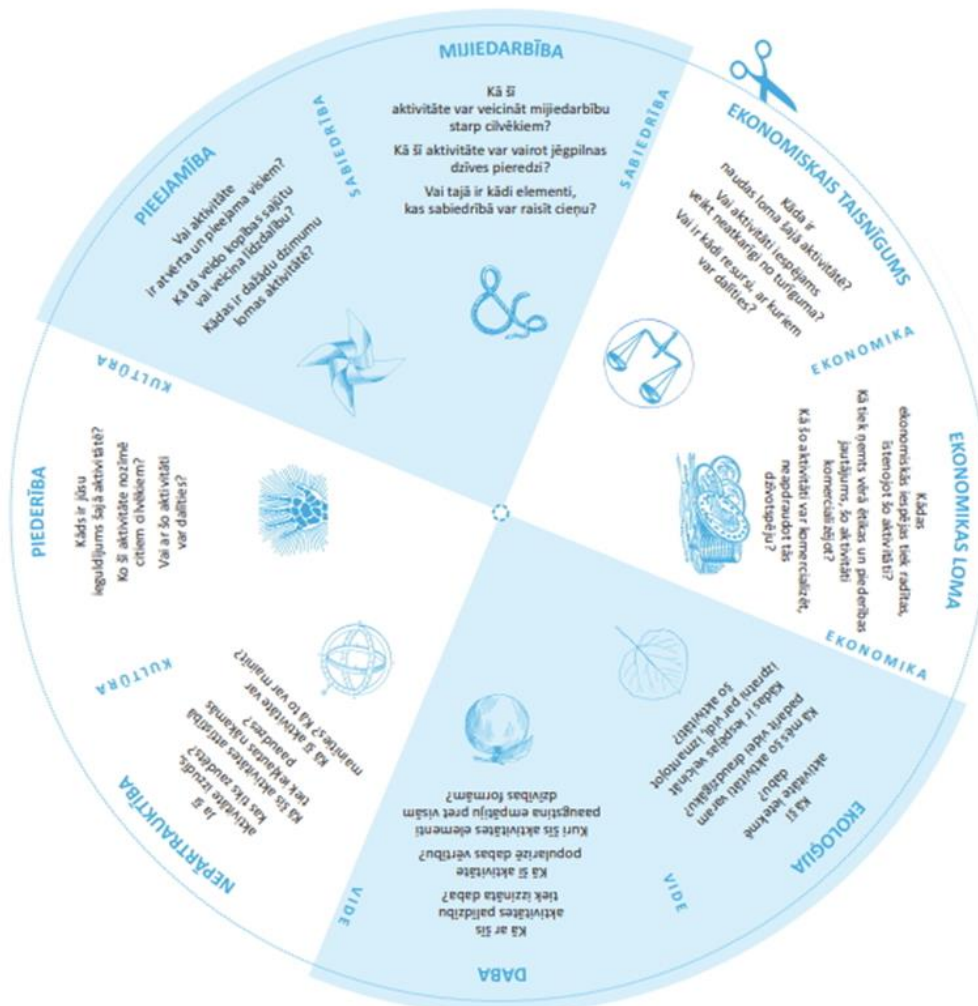
VIDE

KULTŪRA

Nemateriālais kultūras mantojums: ilgtspējas aplis

2/2
15.03.2022

Izdrukājiet uz bieza papīra,
izgrieziet gar punktētajām līnijām un vidū ievietojiet tapu.

Nemateriālais kultūras mantojums: ilgtspējas aplis

1/2
15.03.2022

Izdrukājiet uz bieza papīra,
izgrieziet gar punktētajām līnijām un vidū ievietojiet tapu.

KĀ IZMANTOT ILGTSPĒJAS APLI

1. Izvēlieties kādu dzīvā mantojuma vērtību vai aktivitāti, kura jūs interesē.
2. Aplūkojiet gar apla ārējo malu izvietotās tēmas.
3. Izvēlieties jums saistošu tēmu un izpētiet jautājumus. Centieties būt brīvs/-a no aizspriedumiem un izvairieties no acīmredzamām atbildēm.
4. Pārdomājiet tik daudz tēmu, cik vēlaties. Kādas jaunas idejas (1–3) jūs varētu īstenot praksē?

Padoms! Izveidojiet arī jaunus jautājumus,
ja tie, jūsuprāt, ir svarīgi.

Šis ilgtspējas aplis ir izstrādāts kā daļa no projekta
"Ziemeļu dimensijas partnerība kultūras jomā: veidojam jaunu ilgtspējīgas rīcības praksi – starpnozaru jaunrade klimata pārmaiņu laikmetā".
Šis rīks ir arī viens no pasākumiem, īstenojot UNESCO Konvenciju par nemateriālo kultūras mantojuma saglabāšanu Somijā.
Mēs ceram, ka to izmantos cilvēki visā pasaulē! Darba grupa: Leena Marsio, Katriina Siivonen, Aura Seikkula, Vesa Purokuru, Ira Vihreälehto, Antti Huntus,
Hanna Lämsä, Matti Hakamäki. Vizuālie elementi: Christian Saldert, makets:Jani Korhakangas.
Jautājumu apla koncepcija (Jautājumu kompass): Antti Huntus & Vesa Purokuru.
CC BY 4.0 Tulkojums: Latvijas Bibliotekāru biedrība sadarbībā ar Latvijas Muzeju biedrību, Latvijas Nacionālo kultūras centru,
Latvijas Kultūras akadēmiju un ar Valsts Kultūrkapitāla fonda finansiālu atbalstu

Vairāk informācijas: leena.marsio@museovirasto.fi • antti.huntus@taike.fi • tomi.aho@taike.fi

KĀ IZMANTOT ILGTSPĒJAS APLI?

Izvēlieties kādu dzīvā nemateriālā kultūras mantojuma vērtību vai aktivitāti, kura jūs interesē.

Izvēlieties jums saistošu tēmu un izpētiet jautājumus.

Pārdomājiet tik daudz tēmu, cik vēlaties. Kādas jaunas idejas jūs varētu īstenot praksē?

Izveidojiet arī jaunus jautājumus, ja tie, jūsuprāt, ir svarīgi.

NEMATERIĀLAIS KULTŪRAS MANTOJUMS

No paaudzes paaudzē pārmantotas, apkārtējās vides noteiktas, mijiedarbībā ar vēsturi, dabu un radošo darbību izstrādājušās:

- **Mutvārdu tradīcijas un izpausmes, ieskaitot valodu kā nemateriālā kultūras mantojuma nesēju,**
- **Paražas, rituāli, svētki,**
- **Spēles/performatīvās mākslas,**
- **Tradicionālā virtuve,**
- **Tradicionālās amatniecības prasmes,**
- **Zināšanas un paražas, kas saistītas ar dabu un Visumu,**

un ko kopiena atzīst par savu kultūras mantojumu un ir apņēmusies saglabāt.

SĚŇOŠANA

SABIEDRĪBA

Pieejamība

- Vai aktivitāte ir atvērta un pieejama visiem?
- Kā tā veido kopības sajūtu vai veicina līdzdalību?
- Kādas ir dažādu dzimumu lomas aktivitātē?

Mijiedarbība

- Kā šī aktivitāte var veicināt mijiedarbību starp cilvēkiem?
- Kā šī aktivitāte var vairot jēgpilnas dzīves pieredzi?
- Vai tajā ir kādi elementi, kas sabiedrībā var raisīt cieņu?

EKONOMIKA

Ekonomiskais taisnīgums

- Kāda ir naudas loma šajā aktivitātē?
- Vai aktivitāti iespējams veikt neatkarīgi no turīguma?
- Vai ir kādi resursi, ar kuriem var dalīties?

Ekonomikas loma

- Kādas ekonomiskās iespējas tiek radītas, īstenojot šo aktivitāti?
- Kā tiek ņemts vērā ētikas un piederības jautājums, šo aktivitāti komercializējot?
- Kā šo aktivitāti var komercializēt, neapdraudot tās dzīvotspēju?

VIDE

Ekoloģija

- Kā šī aktivitāte ietekmē dabu?
- Kā mēs šo aktivitāti varam padarīt videi draudzīgāku?
- Kādas ir iespējas veicināt izpratni par vidi, izmantojot šo aktivitāti?

Daba

- Kā ar šīs aktivitātes palīdzību tiek izzināta daba?
- Kā šī aktivitāte popularizē dabas vērtību?
- Kuri šīs aktivitātes elementi paaugstina empātiju pret visām dzīvības formām?

KULTŪRA

Nepārtrauktība

- Ja šī aktivitāte izzudīs, kas tiks zaudēts?
- Kā šīs aktivitātes attīstībā tiek iekļautas nākamās paaudzes?
- Kā šī aktivitāte var mainīties? Kā to var mainīt?

Piederība

- Kāds ir jūsu ieguldījums šajā aktivitātē?
- Ko šī aktivitāte nozīmē citiem cilvēkiem?
- Vai ar šo aktivitāti var dalīties?

BIBLIOTĒKAS UN NEMATERIĀLAIS KULTŪRAS MANTOJUMS

Konvencijas par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu īstenošanas norādījumos minēta arī bibliotēku loma nemateriālā kultūras mantojuma jomā.

109. Zinātniskās pētniecības institūtiem, kompetences centriem, muzejiem, arhīviem, **bibliotēkām**, dokumentācijas centriem un līdzīgām institūcijām ir būtiska nozīme datu par nemateriālo kultūras mantojumu vākšanā, dokumentēšanā, arhivēšanā un saglabāšanā, kā arī informācijas sniegšanā un izpratnes par tā svarīgumu veicināšanā. Lai uzlabotu šo institūciju **funkciju veicināt izpratni** par nemateriālo kultūras mantojumu izpildi, šīs institūcijas tiek aicinātas:

- a) iesaistīt nemateriālā kultūras mantojuma praktizētājus un nesējus, kad tās organizē izstādes, lekcijas, seminārus, diskusijas un apmācības par viņu mantojumu;
- b) ieviest un izstrādāt līdzdalības pieejas, ar kurām nemateriālais kultūras mantojums tiktu pasniegts kā dzīvs mantojums, kas pastāvīgi attīstās;
- c) pievērst galveno uzmanību nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanai nepieciešamo zināšanu un prasmju nepārtrauktai atjaunošanai un tālāknodošanai, nevis ar to saistītajiem priekšmetiem;
- d) dažos gadījumos izmantot informācijas un komunikācijas tehnoloģijas, lai darītu zināmu nemateriālā kultūras mantojuma nozīmi un vērtību;
- e) iesaistīt praktizētājus un nesējus to pārvaldībā, ieviešot uz vietējo attīstību orientētas līdzdalības sistēmas.

118. Komiteja atjauno un katru gadu publicē Nemateriālā kultūras mantojuma, kam jānodrošina neatliekama saglabāšana, sarakstu, Cilvēces nemateriālā kultūras mantojuma reprezentatīvo sarakstu un to programmu, projektu un pasākumu sarakstu, kas vislabāk atspoguļo Konvencijas principus un mērķus. Lai nodrošinātu nemateriālā kultūras mantojuma labāku atpazīstamību un izpratni par tā svarīgumu vietējā, valsts un starptautiskā līmenī, Komiteja aicina veikt un atbalsta minēto sarakstu, cik vien iespējams, plašu izplatīšanu, izmantojot formālus un neformālus līdzekļus, jo īpaši:

- a) skolas, tostarp tās, kas ietilpst UNESCO Asociēto skolu projekta tīklā;
- b) kopienu centrus, muzejus, arhīvus, **bibliotēkas** un līdzīgas institūcijas;
- c) universitātes, kompetences centrus un zinātniskās pētniecības institūtus;
- d) visu veidu informācijas līdzekļus, tostarp UNESCO tīmekļa vietni.

NODERĪGI

Ilgospējas aplis digitālā veidā pieejams **Latvijas Bibliotekāru biedrības** mājas lapā:

<http://www.bibliotekari.lv/wp-content/uploads/2022/04/SDG-Wheel-Chart-LV-DIGITAL.pdf>

Ilgospējas aplis angļu valodā un citās valodās, t. sk. latviešu valodā, ir pieejams arī **Somijas Kultūras mantojuma aģentūras** vietnē, kur skatāmi arī vairāki video par šī rīka izmantošanu:

<https://www.aineetonkulttuuriperinto.fi/en/julkaisut/wheelchart>

Prezentācijas “Wheel Chart of Sustainability – a tool for development” (Leena Marsio, Antti Huntus, Finnish Heritage Agency) video no konferences “Ilgspējīgas attīstības mērķu lokalizēšana Baltijas valstu muzejos un bibliotēkās” ir skatāms **Latvijas Nacionālās bibliotēkas** “YouTube” kanālā (Day 2 no 1:36:08)

<https://www.youtube.com/watch?v=X5o1my74MKc>

NODERĪGI

Latvijas Nacionālā kultūras centra vietnē nematerialakultura.lv atrodami materiāli (dokumenti) nemateriālā kultūras mantojuma labākai izpratnei:

<https://nematerialakultura.lv/dokumenti-2/>

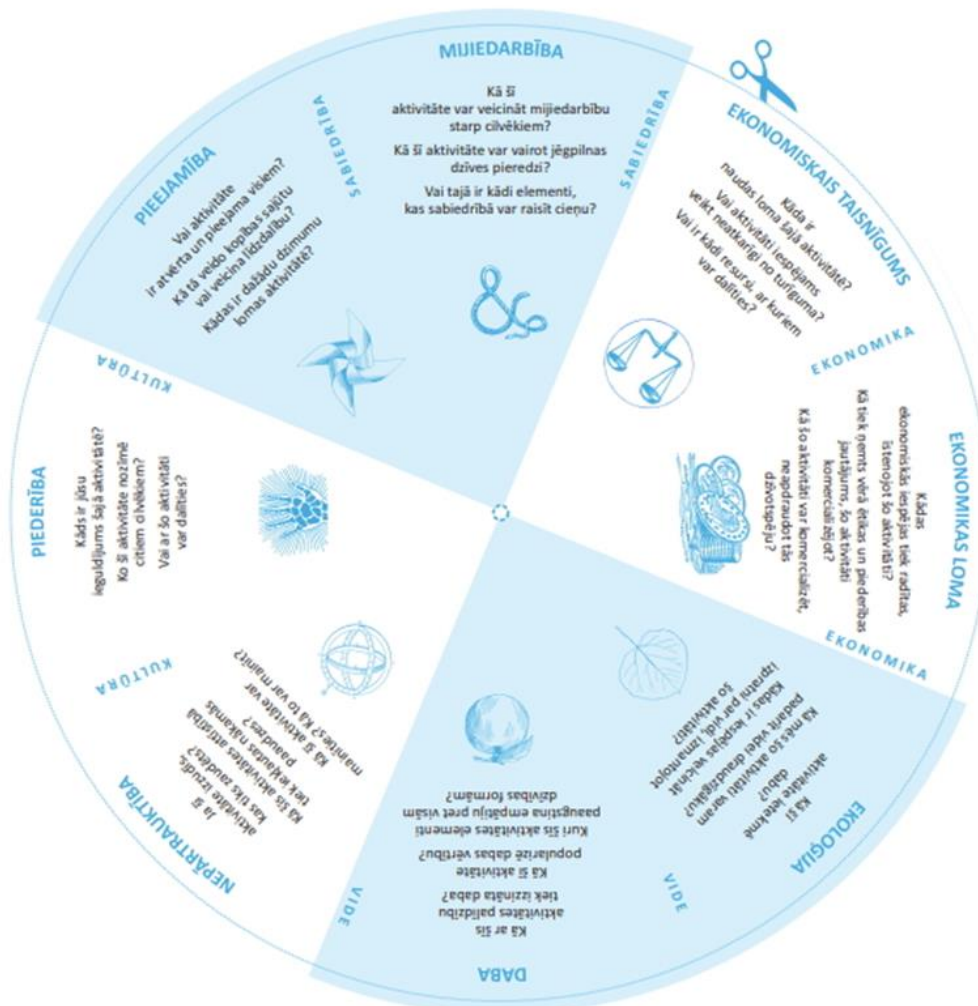
UNESCO, SDG Academy un ICHCAP kopīgi izveidots mācību kurss «Living Heritage and Sustainable Development»:

<https://www.edx.org/course/living-heritage-and-sustainable-development?index=product&queryID=903c2ee8336ca6c98362bf430da59c14&position=1>

Nemateriālais kultūras mantojums: ilgtspējas aplis

2/2
15.03.2022

Izdrukājiet uz bieza papīra,
izgrieziet gar punktētajām līnijām un vidū ievietojiet tapu.

Nemateriālais kultūras mantojums: ilgtspējas aplis

1/2
15.03.2022

Izdrukājiet uz bieza papīra,
izgrieziet gar punktētajām līnijām un vidū ievietojiet tapu.

KĀ IZMANTOT ILGTSPĒJAS APLI

1. Izvēlieties kādu dzīvā mantojuma vērtību vai aktivitāti, kura jūs interesē.
2. Aplūkojiet gar apla ārējo malu izvietotās tēmas.
3. Izvēlieties jums saistošu tēmu un izpētiet jautājumus. Centieties būt brīvs/-a no aizspriedumiem un izvairieties no acīmredzamām atbildēm.
4. Pārdomājiet tik daudz tēmu, cik vēlaties. Kādas jaunas idejas (1–3) jūs varētu īstenot praksē?

Padoms! Izveidojiet arī jaunus jautājumus,
ja tie, jūsuprāt, ir svarīgi.

Šis ilgtspējas aplis ir izstrādāts kā daļa no projekta
"Ziemeļu dimensijas partnerība kultūras jomā: veidojam jaunu ilgtspējīgas rīcības praksi – starpnozaru jaunrade klimata pārmaiņu laikmetā".
Šis rīks ir arī viens no pasākumiem, īstenojot UNESCO Konvenciju par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu Somijā.
Mēs ceram, ka to izmantos cilvēki visā pasaulē! Darba grupa: Leena Marsio, Katriina Siivonen, Aura Seikkula, Vesa Purokuru, Ira Vihreälehto, Antti Huntus,
Hanna Lämsä, Matti Hakamäki. Vizuālie elementi: Christian Saldert, makets:Jani Korhakangas.
Jautājumu apla koncepcija (Jautājumu kompass): Antti Huntus & Vesa Purokuru.
CC BY 4.0 Tulkojums: Latvijas Bibliotekāru biedrība sadarbībā ar Latvijas Muzeju biedrību, Latvijas Nacionālo kultūras centru,
Latvijas Kultūras akadēmiju un ar Valsts Kultūrkapitāla fonda finansiālu atbalstu

Vairāk informācijas: leena.marsio@museovirasto.fi • antti.huntus@taike.fi • tomi.aho@taike.fi